**УДК 37.013.42:378.147:004.738**

# РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА АНАЛІТИЧНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПЕРЕВАНТАЖЕННЯ

*Болдовська К.П., к.е.н., доцент*
*Кругляк М.О., Трубіцина Д.В., Грєбьонкін К.В., здобувачі вищої освіти*
*Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Сучасний освітній простір характеризується надзвичайною динамічністю інформаційних потоків, що зумовлює виникнення феномену інформаційного перевантаження у здобувачів вищої освіти. Збільшення обсягів доступної інформації, її різноманітність і неоднорідність створюють умови, за яких традиційні методи навчання виявляються недостатньо ефективними для формування глибинних когнітивних та аналітичних компетентностей. В таких умовах критичне мислення та аналітичні навички стають не лише додатковими складовими освітнього процесу, а ключовими чинниками, що визначають здатність студентів адекватно оцінювати достовірність даних, структурувати інформацію, приймати обґрунтовані рішення та здійснювати ефективну професійну діяльність.

Критичне мислення, у сучасному науковому контексті, розглядається як інтегральна когнітивна здатність особистості, що проявляється у вмінні логічно аналізувати інформацію, виявляти приховані передумови та приховані значення, зіставляти факти і аргументи, виявляти протиріччя та оцінювати надійність джерел. Аналітичні навички, тісно пов’язані з критичним мисленням, включають здатність розчленовувати складні явища на складові частини, визначати причинно-наслідкові зв’язки, синтезувати отримані дані та формувати власні обґрунтовані висновки. У

сучасних умовах інформаційного перевантаження саме розвиток цих навичок стає необхідною умовою успішної адаптації студентів до навчального і професійного середовища, що характеризується високим темпом змін, нестабільністю та різноманітністю джерел інформації.

Основною проблемою розвитку критичного мислення та аналітичних навичок є надмірне інформаційне навантаження, що призводить до когнітивного стресу, поверхневого сприйняття знань та формування стереотипних моделей мислення. У такому контексті традиційні освітні методики, орієнтовані на репродуктивне відтворення знань, виявляються недостатньо ефективними. Вирішення цієї проблеми потребує застосування інтерактивних, дослідницьких та проєктних форм навчання, які стимулюють активну когнітивну діяльність, сприяють розвитку умінь аналізу та оцінки інформації, а також формують здатність до самостійного мислення. Особливу роль у цьому процесі відіграє педагогічне проєктування навчальних ситуацій таким чином, щоб студент зустрічався з інформацією у структурованому, контекстуально обґрунтованому вигляді, що дозволяє розвивати здатність до фільтрації даних, порівняння альтернативних підходів та прийняття обґрунтованих рішень.

У методичному аспекті розвиток критичного мислення передбачає інтеграцію різноманітних педагогічних технологій, зокрема кейс-методів, дискусій, дебатів, проблемно-пошукового навчання, моделювання реальних ситуацій та аналізу практичних кейсів. Такі підходи стимулюють здобувачів вищої освіти до активного мислення, самостійного аналізу інформації, формулювання гіпотез, їх перевірки та аргументованого обґрунтування власної позиції. Важливо, що критичне мислення формується у процесі систематичного поєднання теоретичної підготовки і практичної діяльності, що забезпечує засвоєння знань не на рівні механічного відтворення, а як результат глибокого осмислення та узагальнення інформаційного матеріалу.

Аналітичні навички, своєю чергою, розвиваються через виконання завдань, що вимагають розчленування комплексних явищ на складові, виявлення взаємозв'язків між ними, синтезу отриманих даних і формування обґрунтованих висновків. У цьому процесі значну роль відіграє навчальна діяльність, орієнтована на реальні або наближені до реальних проблемні ситуації, що дозволяє здобувачам вищої освіти відпрацьовувати алгоритми розв'язання завдань, одночасно тренуючи навички оцінки інформації, її структурування та використання у професійній практиці. Особливої ваги набуває використання цифрових ресурсів та інформаційних платформ, які забезпечують доступ до великого обсягу даних, стимулюють їх порівняння, обробку і аналіз у різних контекстах, що уможливлює формування високого рівня аналітичної компетентності.

Не менш важливим аспектом є психологічна готовність здобувачів вищої освіти до роботи в умовах інформаційного перевантаження. Вона передбачає розвиток здатності до концентрації, вибіркової уваги, управління власним часом та ресурсами, а також вміння критично оцінювати джерела інформації і уникати когнітивних упереджень. Освітнє середовище має забезпечувати підтримку процесу адаптації студентів до високих обсягів інформації, поєднуючи педагогічні стратегії розвитку когнітивної гнучкості з психологічними методами формування стійкості до перевантаження та емоційної саморегуляції.

З огляду на актуальність цифровізації та зростання обсягів інформації, інтеграція критичного мислення та аналітичних навичок в освітній процес набуває стратегічного значення. Це дозволяє не лише підвищити якість засвоєння знань, а й формує у студентів здатність до самостійного навчання, аналізу комплексних проблем, прийняття обґрунтованих рішень та ефективної професійної діяльності у динамічному і невизначеному середовищі. Критичне мислення та

аналітичні компетентності виступають своєрідним «фільтром» інформації, що дозволяє здобувачам вищої освіти адекватно оцінювати достовірність джерел, структурувати знання і формувати глибинне розуміння явищ.

Таким чином, розвиток критичного мислення та аналітичних навичок у здобувачів вищої освіти є фундаментальною складовою сучасного освітнього процесу. Він вимагає комплексного підходу, що поєднує інтерактивні педагогічні технології, практико-орієнтовані завдання, використання інформаційних платформ та психологічну підтримку студентів у процесі роботи з великими обсягами інформації. Лише за таких умов можливо забезпечити не формальне засвоєння знань, а формування високого рівня когнітивної і професійної компетентності, здатності до критичного осмислення інформації та прийняття обґрунтованих рішень, що відповідають вимогам сучасного суспільства та професійного середовища.

**УДК 378.147:005.962**

## СТОРІТЕЛІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ

*Лисенко О.В, здобувачка,*
*Крупський О.П., канд. психол. наук, доцент*
*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Нещодавні дослідження підкреслюють ефективність розповіді історій у розвитку навичок критичного мислення у студентів вищих